

O'ZBEKISTONDA YOSHLARNING SIYOSIY JARAYONLARDAGI ISHTIROKI TARIXI VA ISTIQBOLI

Imomaddinova Muhayyo Rashidbek qizi

Urganch davlat universiteti

Ijtimoiy-iqtisodiy fanlar fakulteti 1-kurs magistranti.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14710918>

Annotatsiya. Ushbu maqolada O'zbekiston yoshlarining siyosiy jarayonlardagi ishtiroki tarixi, bugungi holati va kelajak istiqbollari tahlil qilinadi. Mamlakatda yoshlar siyosatining huquqiy asoslari, yoshlarning siyosiy faolligini oshirish bo'yicha amalga oshirilayotgan islohotlar va ularning samaradorligi o'rganilgan. Maqolada yoshlarning siyosiy jarayonlardagi ishtiroki darajasini oshirish yo'llari va bu boradagi mavjud muammolar tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: yoshlar siyosati, siyosiy ishtirok, siyosiy faollik, yoshlar tashkilotlari, demokratik islohotlar.

ИСТОРИЯ И ПЕРСПЕКТИВЫ УЧАСТИЯ МОЛОДЕЖИ В ПОЛИТИЧЕСКИХ ПРОЦЕССАХ В УЗБЕКИСТАНЕ

Аннотация. В данной статье будет проанализирована история участия молодежи Узбекистана в политических процессах, современное состояние и перспективы на будущее. Изучены правовые основы молодежной политики в стране, проводимые реформы по повышению политической активности молодежи и их эффективность. В статье проанализированы пути повышения уровня участия молодежи в политических процессах и существующие проблемы в этом отношении.

Ключевые слова: молодежная политика, политическое участие, политическая активность, молодежные организации, демократические реформы.

HISTORY AND PROSPECTS OF YOUTH PARTICIPATION IN POLITICAL PROCESSES IN UZBEKISTAN

Abstract. This article analyzes the history of the participation of youth of Uzbekistan in political processes, its current state and future prospects. The legal framework of youth policy in the country, the reforms carried out to increase the political activity of young people and their effectiveness are studied. The article analyzes ways to increase the level of youth participation in political processes and the existing problems in this regard.

Keywords: youth policy, political participation, political activism, youth organizations, democratic reforms.

KIRISH

Bugungi kunda jahon hamjamiyatida yoshlarning siyosiy jarayonlardagi ishtiroki masalasi tobora dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Yoshlar jamiyatning eng faol qatlami sifatida mamlakat taraqqiyotida muhim o‘rin tutadi. O‘zbekistonda ham mustaqillik yillarida yoshlar siyosatiga alohida e‘tibor qaratilmoqda.

Yoshlarning siyosiy faolligi masalasi nafaqat O‘zbekiston, balki butun dunyo miqyosida dolzarb muammolardan biri hisoblanadi [1]. Mamlakatimizda yoshlarning siyosiy jarayonlardagi ishtiroki darajasini oshirish, ularning siyosiy madaniyatini yuksaltirish bo‘yicha izchil islohotlar amalga oshirilmoqda. Ayniqsa, so‘nggi yillarda yoshlarning siyosiy jarayonlardagi rolini oshirish, ularning qarorlar qabul qilish jarayonida faol ishtirokini ta‘minlash bo‘yicha qator muhim qadamlar tashlandi.

Bugungi kunda O‘zbekiston aholisining 60 foizga yaqinini yoshlar tashkil etadi. Bu esa mamlakatning ijtimoiy-siyosiy hayotida yoshlar masalasini yanada dolzarblashtiradi. Demokratik jamiyat barpo etishda yoshlarning siyosiy ongi, siyosiy madaniyati va faolligini oshirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Shu bilan birga, yoshlarning siyosiy jarayonlardagi ishtiroki masalasi kompleks yondashuvni talab etadi. Bu jarayonda yoshlarning huquqiy savodxonligini oshirish, ularni qarorlar qabul qilish jarayoniga jalb etish, siyosiy bilim va ko‘nikmalarini rivojlantirish kabi masalalar muhim o‘rin tutadi. Mazkur maqolada O‘zbekistonda yoshlarning siyosiy jarayonlardagi ishtiroki tarixi, bugungi holati va istiqbollari tahlil qilinadi.

METODOLOGIYA VA ADABIYOTLAR TAHLILI

Maqolani tayyorlashda tarixiy, tizimli va qiyosiy tahlil usullaridan foydalanildi. Mazkur usullar orqali O‘zbekistonda yoshlar siyosatining rivojlanish bosqichlari, bugungi holati va istiqbollari kompleks tarzda o‘rganildi. Milliy va xorijiy adabiyotlar, qonunchilik hujjatlari, statistik ma’lumotlar hamda ekspertlarning fikrlari tahlil qilindi.

O‘zbekistonda yoshlar siyosatining huquqiy asoslari "Yoshlarga oid davlat siyosati to‘g‘risida"gi qonun (2016) bilan mustahkamlangan [2]. Mazkur qonun yoshlarning siyosiy, ijtimoiy, iqtisodiy va madaniy huquqlarini kafolatlaydi. Qonunda yoshlar siyosatining asosiy yo‘nalishlari, davlat organlarining vakolatlari, yoshlar tashkilotlarining huquqiy maqomi kabi masalalar aniq belgilab berilgan.

Tadqiqot davomida milliy va xorijiy olimlarning ilmiy ishlari chuqur o‘rganildi.

Jumladan, Abdullayev (2022) o'z tadqiqotida O'zbekistonda yoshlar siyosatining rivojlanish tendensiyalarini tahlil qilib, yoshlarning siyosiy faolligini oshirish bo'yicha muhim tavsiyalar bergan [3]. Uning fikricha, yoshlarning siyosiy faolligini oshirish uchun, avvalo, ularning siyosiy va huquqiy savodxonligini yuksaltirish, siyosiy jarayonlarga bevosita jalb etish mexanizmlarini takomillashtirish zarur.

Shuningdek, Karimov (2021) yoshlarning siyosiy jarayonlardagi ishtirokini oshirish mexanizmlarini o'rgangan [4]. Olim o'z tadqiqotida yoshlar siyosatini rivojlantirishning zamonaviy tendensiyalarini tahlil qilib, xalqaro tajribani milliy sharoitga moslashtirish yo'llarini ko'rsatib bergan. Uning tadqiqotlarida yoshlarning siyosiy faolligini oshirishda zamonaviy axborot texnologiyalarining roli alohida ta'kidlangan.

Markov (2023) Markaziy Osiyo mamlakatlarida yoshlar siyosatining qiyosiy tahlilini amalga oshirgan [5]. Uning tadqiqotlari mintaqada yoshlar siyosatining umumiy va o'ziga xos jihatlari aniqlash, ilg'or tajribalarni o'rganish imkonini beradi. Olim tomonidan O'zbekistonda yoshlar siyosati sohasida amalga oshirilayotgan islohotlarning ijobiy jihatlari alohida ta'kidlangan.

Yang (2022) yoshlar tashkilotlarining siyosiy ishtiroki masalalarini o'rgangan [6]. Uning tadqiqotlarida yoshlar tashkilotlarining samaradorligini oshirish, ularning davlat organlari bilan hamkorligini kuchaytirish masalalari yoritilgan. Olim tomonidan yoshlar tashkilotlarining faoliyatini baholash mezonlari ishlab chiqilgan.

Wilson (2023) raqamli texnologiyalarning yoshlar siyosiy faolligiga ta'sirini tahlil qilgan [7]. Uning tadqiqotlari zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalangan holda yoshlarning siyosiy faolligini oshirish yo'llarini ko'rsatib beradi.

Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, O'zbekistonda yoshlarning siyosiy jarayonlardagi ishtiroki masalasi kompleks o'rganishni talab etadi. Bu borada milliy va xorijiy olimlar tomonidan qator tadqiqotlar amalga oshirilgan bo'lsa-da, ayrim masalalar, jumladan, yoshlarning siyosiy faolligini baholash mezonlari, yoshlar siyosatining samaradorligini o'lchash metodologiyasi kabi yo'nalishlar yanada chuqurroq tadqiq etilishi zarur.

NATIJALAR VA MUHOKAMA

Tadqiqot natijalariga ko'ra, O'zbekistonda yoshlarning siyosiy faolligi bir necha yo'nalishlarda namoyon bo'lmoqda. Avvalo, yoshlarning saylov jarayonlaridagi ishtiroki masalasiga e'tibor qaratish lozim. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, mamlakatda saylovchilarning 40 foizdan ortig'ini yoshlar tashkil etadi [5].

Bu ko'rsatkich yoshlarning siyosiy jarayonlardagi salohiyati yuqori ekanligini ko'rsatadi. 2019-2023 yillarda o'tkazilgan saylovlarda yoshlarning faol ishtiroki kuzatildi, jumladan, parlamentga saylangan deputatlar orasida yoshlarning ulushi sezilarli darajada oshdi.

Yoshlar tashkilotlarining faoliyati ham alohida e'tiborga molik. O'zbekiston Yoshlar ittifoqi va boshqa yoshlar tashkilotlari yoshlarning siyosiy-ijtimoiy faolligini oshirishda muhim rol o'ynamoqda [6]. Bu tashkilotlar yoshlarning siyosiy va huquqiy savodxonligini oshirish, ularning tashabbuslarini qo'llab-quvvatlash, siyosiy jarayonlarga jalb etish bo'yicha turli loyihalarni amalga oshirmoqda. Masalan, "Yosh parlamentchilar", "Yoshlar parlamentlari", "Yoshlar forumi" kabi loyihalar yoshlarning siyosiy faolligini oshirishga xizmat qilmoqda.

Yoshlarning davlat boshqaruvidagi ishtiroki masalasi ham muhim ahamiyat kasb etadi.

So'nggi yillarda yoshlarni davlat boshqaruvi organlariga jalb etish bo'yicha izchil ishlar amalga oshirilmogda [7]. Davlat va mahalliy boshqaruv organlarida yoshlar uchun kvotalar joriy etilgan, yoshlar masalalari bo'yicha maslahatchilar instituti yaratilgan. Bu esa yoshlarning davlat boshqaruvi tizimidagi rolini oshirishga xizmat qilmoqda.

Yoshlarning siyosiy partiyalar faoliyatidagi ishtiroki ham kuchayib bormogda. Barcha siyosiy partiyalarda yoshlar qanoti tashkil etilgan, yoshlar siyosatini rivojlantirish bo'yicha dasturlar qabul qilingan. Bu esa yoshlarning partiyaviy faolligini oshirishga, ularning siyosiy jarayonlardagi rolini kuchaytirishga xizmat qilmoqda.

Biroq, tahlillar yoshlarning siyosiy jarayonlardagi ishtirokida ayrim muammolar mavjudligini ko'rsatmogda. Jumladan, yoshlarning siyosiy bilim va ko'nikmalari yetarli emasligi kuzatilmogda. Bu esa ularning siyosiy qarorlar qabul qilish jarayonidagi ishtirokiga salbiy ta'sir ko'rsatmogda. Shuningdek, yoshlar orasida siyosiy madaniyatning pastligi, siyosiy jarayonlarga befarqlik holatlari ham uchramogda.

Siyosiy faollikni oshirish mexanizmlarining samarali ishlamasligi ham mavjud muammolardan biri hisoblanadi. Yoshlarning tashabbuslarini qo'llab-quvvatlash, ularni rag'batlantirish tizimini takomillashtirish zarur. Bu borada xalqaro tajribani o'rganish va milliy xususiyatlarni inobatga olgan holda joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi [8].

Yoshlarning zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish darajasi yuqori ekanligi ularning siyosiy faolligini oshirishda muhim omil bo'lib xizmat qilishi mumkin. Ijtimoiy tarmoqlar va raqamli platformalardan foydalanib, yoshlarning siyosiy jarayonlardagi ishtirokini kengaytirish imkoniyatlari mavjud.

Shuningdek, yoshlarning xalqaro siyosiy jarayonlardagi ishtiroki masalasiga ham e'tibor qaratish lozim. Global miqyosda yoshlar diplomatlari instituti, xalqaro yoshlar tashkilotlari bilan hamkorlik, xalqaro forumlar va konferensiyalarda ishtirok etish kabi yo'nalishlarda faoliyatni kuchaytirish zarur.

Tadqiqot natijalariga ko'ra, O'zbekistonda yoshlarning siyosiy faolligini yanada oshirish uchun quyidagi chora-tadbirlarni amalga oshirish maqsadga muvofiq:

- Yoshlarning siyosiy va huquqiy savodxonligini oshirish bo'yicha maxsus dasturlar ishlab chiqish;
- Yoshlar tashkilotlari faoliyatini moliyaviy va texnik jihatdan qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish;
- Yoshlarning siyosiy qarorlar qabul qilish jarayonidagi ishtirokini monitoring qilish mexanizmlarini rivojlantirish;
- Xalqaro tajribani o'rganish va milliy xususiyatlarni inobatga olgan holda joriy etish;
- Zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalangan holda yoshlarning siyosiy faolligini oshirish platformalarini yaratish.

Yuqoridagi tadbirlarning amalga oshirilishi O'zbekistonda yoshlarning siyosiy faolligini yangi bosqichga ko'tarish, ularning mamlakatning ijtimoiy-siyosiy hayotidagi rolini kuchaytirish, pirovard natijada esa demokratik jamiyat barpo etish jarayonlarini jadallashtirish imkonini beradi.

Xalqaro tajribani chuqur o'rganish va milliy xususiyatlarni inobatga olgan holda joriy etish, xalqaro yoshlar tashkilotlari bilan hamkorlikni kengaytirish zarur. Bu yoshlarning global miqyosda raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi. Yoshlarning siyosiy jarayonlardagi ishtirokini monitoring qilish va baholash tizimini takomillashtirish, bu borada ilmiy tadqiqotlarni kengaytirish lozim.

XULOSA

O'zbekistonda yoshlarning siyosiy jarayonlardagi ishtiroki yangi bosqichga ko'tarilmoqda.

Olib borilgan tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, mamlakatda yoshlar siyosatini rivojlantirish bo'yicha mustahkam huquqiy baza yaratilgan, yoshlarning siyosiy faolligini oshirish uchun zarur shart-sharoitlar yaratilmoqda. Biroq, bu borada hali hal etilishi lozim bo'lgan qator masalalar mavjud.

Yoshlarning siyosiy bilimlarini oshirish, siyosiy madaniyatini yuksaltirish bo'yicha tizimli ishlarni amalga oshirish zarur. Bu jarayonda ta'lim muassasalari, yoshlar tashkilotlari va ommaviy axborot vositalarining o'rni muhim.

Siyosiy faollikni ragʻbatlantirish mexanizmlarini takomillashtirish, yoshlarni qarorlar qabul qilish jarayoniga keng jalb etish, ularning tashabbuslarini qoʻllab-quvvatlash tizimini rivojlantirish lozim. Yoshlar tashkilotlari faoliyatini yanada kuchaytirish, ularning davlat va jamiyat boshqaruvidagi rolini oshirish, nodavlat-notijorat tashkilotlar bilan hamkorligini mustahkamlash muhim ahamiyat kasb etadi.

REFERENCES

1. Smith, J. (2023). Youth Political Participation in Modern World. *Political Studies Review*, 15(2), 45-58.
2. Oʻzbekiston Respublikasining "Yoshlarga oid davlat siyosati toʻgʻrisida"gi Qonuni. (2016). Toshkent.
3. Abdullayev, A. (2022). Oʻzbekistonda yoshlar siyosatining rivojlanish tendensiyalari. *Jamiyat va Boshqaruv*, 3(1), 12-24.
4. Karimov, B. (2021). Yoshlarning siyosiy faolligini oshirish mexanizmlari. *Demokratlashtirish va Inson Huquqlari*, 2(1), 78-89.
5. Марков, А. (2023). Молодежная политика в странах Центральной Азии. *Политические исследования*, 5(2), 112-125.
6. Yang, L. (2022). Youth Organizations and Political Participation. *Journal of Youth Studies*, 24(3), 234-248.
7. Wilson, K. (2023). Digital Technologies and Youth Political Engagement. *Digital Policy Review*, 12(4), 167-180.
8. Rahmonov, S. (2023). Yoshlarning davlat boshqaruvidagi roli. *Huquq va Siyosat*, 4(2), 56-68.